

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Examensarbete 15 hp | Naturvetenskap | Vårterminen 2015
Förskolläraryrket med interkulturell profil

Små barns lärande i skogsmiljö

– En kvalitativ studie om hur pedagogerna inom I Ur och
Skur arbetar med de yngsta barnens lärande i skogen.

Av: Emma Oretun
Handledare: Adriana Wasilisque

Abstract

Title: Small children's learning in forest

A study on how the teachers in the I Ur och Skur working with the youngest children learning in the woods

Author: Emma Oretun

Semester and year: Spring semester 2015

Supervisor: Adriana Velasquez

The purpose of the survey was to find out how early childhood teachers work with the curriculum of I Ur och Skur with children between 1-3 years in the forest and how such educators are using the outdoor pedagogy in the forest environment in preschool.

In order to answer the study's aim and objectives interviews were performed with six teachers in I Ur och Skur kindergartens.

What emerged from this study is that forest excursions are a central part of the curriculum and is seen as their educational place. The teachers are working to create a feeling of security among the youngest children of enjoying the woods and also to raise an interest in the children. Natural materials are used during the forest stay and no other toys or materials.

The results reveal that educators work to get the smallest children to use and develop their imagination at play and at the same time they are involved with the children in their discovery of the woods. With the smallest children in kindergarten it involves being on the level of children and as a teacher to have the flexibility to change the forest stay environment if needed.

Keyword: Forest stay, I Ur and Skur, Outdoor Education, Young children

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Syfte och frågeställningar	5
3	Bakgrund.....	5
3.1	Friluftsförbundet och I Ur och Skur	5
3.2	Målen för I Ur och Skur verksamhet.....	6
3.3	Pedagogiken	7
3.4	Rutiner.....	7
3.5	I Ur och Skurs syn på barns lärande.....	8
4	Teoretiska perspektiv	8
4.1	John Dewey	9
4.2	Lev Vygotskij- Sociokulturellt perspektiv	10
4.2.1	Tre centrala Begrepp	11
4.2.2	Leken.....	12
4.2.3	Den proximala utvecklingszonen.....	12
4.2.4	Scaffolding	13
5	Tidigare forskning.....	13
5.1	Utomhuspedagogik.....	13
5.2	Små barns lärande utomhus.....	15
5.3	Skogen som klassrum	15
6	Material och metod	16
6.1	Val av metod	16
6.2	Semistrukturerade intervjuer	16
6.3	Urval.....	17
6.4	Genomförande	17
6.5	Forskningsetiska överväganden	17
6.6	Informationskravet	17
6.7	Samtyckeskravet.....	17
6.8	Konfidentialitetskravet	18
6.9	Tillförlitlighet	18
7	Resultat.....	19
	Resultat pedagog 1	19
	Resultat pedagog 2	20
	Resultat pedagog 3	21
	Resultat pedagog 4	21
	Resultat pedagog 5	22
	Resultat pedagog 6	23
8	Analys	24
8.1	Matematik och språk	24
8.2	Motorik och sinnen.....	25
8.3	Leken och fantasin.....	26
8.4	Närmiljö och naturen.....	27
8.5	Delaktighet	28
9	Slutsats	30
	Referenslista.....	33
	Bilaga	36
	Informantbrev.....	36

1 Inledning

Jag har alltid varit intresserad av skog och natur och under kursen Natur och teknik med utomhuspedagogik på förskolläraryrket vid Södertörns Högskola förstärktes det ytterligare. Under min utbildning har jag sällan stött på undersökningar och forskning om de yngsta barnens lärande i skogsmiljö. Därför har jag valt att rikta in min studie mot hur pedagogerna, som arbetar med de yngsta barnen i förskolan, använder sig av skogen i sin verksamhet.

Förskolans uppgift är att bland annat att utforma verksamheten och skapa en grund för ett livslångt lärande som inbegriper vår miljö och natur, samt förbinda olika begrepp som förknippas med naturen. Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt synsätt och en god framtidstro ska utmärka förskolans verksamhet. Förskolan ska bidra till att barnen tillskriver sig ett varsamt förhållningssätt till naturen och miljön samt förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Förskolans verksamhet ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö såväl i nutid som i framtid (Skolverket 2010, s.7).

Läroplanens mål är riktlinjer för hur pedagogerna kan skapa förutsättningar så att alla barnen kan utveckla kunskap och förståelse för naturen och naturkunskap. Av läroplanen framgår att varje barn ska:

- Utveckla en respekt för allt levande och en omsorg om sin närmiljö
- Utveckla ett intresse och en förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra
- Utveckla sin förståelse för naturkunskap och förbindelser i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur och enkla kemiska processer samt fysikaliska fenomen
- Utveckla sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap

Barn behöver få utrymme och tid att utforska så att de kan upptäcka under en längre och samlad tid så att deras kreativitet stimuleras när de vistas i naturen. Det är då viktigt att pedagogerna är engagerade så att de tar tillvara på de tillfällen som uppstår för att ge barnen nya kunskaper så leken och lärandet utvecklas (Skolverket 2010).

Samtidigt är det viktigt att uppleva naturen genom skogsvistelser då det är något som berör hela människan, alla sinnen, känslor, värderingar och tankar (Ericsson 2009, s.5). Inspirationen utomhus kan många gånger ge barn ett annat perspektiv på lärandet. Att få besöka skogen regelbundet tycker ofta barn är roligt, samtidigt som de får träna upp sin koordination, kroppsuppfattning och rörelse på ojämnt

underlag (Ericsson 2009, s.9). Pedagogerna har en viktig roll att ta tillvara barnens upptäcker- och utforskarglädje (Ericsson 2009, s.5) genom att vara medupptäckare och utmana barnen i deras lärande. Utomhuspedagogik och mer konkret skogsvistelse kan erbjuda flera möjligheter att genomföra denna pedagogiska strävan.

Utifrån det ovan sagda samt av den anledningen att jag under min utbildning inte kommit i kontakt med inriktningen I Ur och Skur har jag valt att inrikta studien på just denna typ av förskolor. I Ur och Skurs arbetssätt riktar sig mot utomhuspedagogik och med denna inriktning får jag en möjlighet att fördjupa mig i denna pedagogik. Jag vill belysa pedagogernas tankar om hur de arbetar med de yngsta barnens lärande i skogen detta då I Ur och Skur till största del bedriver sin verksamhet utomhus.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur pedagogerna på förskolor med inriktningen I Ur och Skur på olika sätt arbetar med barnen mellan 1-3 år i skogen. Fokus läggs på hur pedagogerna på olika sätt använder skogsmiljön i förskolans verksamhet.

Jag har valt att använda mig av följande frågeställningar:

- Hur använder pedagogerna skogen i det pedagogiska arbetet med de yngsta barnen i förskolan?
- Vad anser pedagogerna att de yngsta barnen lär sig av att vistas i skogen?
- Vilka aktiviteter brukar pedagogerna göra med de yngsta barnen i förskolan?

3 Bakgrund

I detta avsnitt presenteras en kort bakgrund till I Ur och Skurs historia och deras anknytning till Friluftsrämjandet. I avsnittet redogörs även för målen för I Ur och Skurs verksamhet, dess pedagogik, rutiner och synen på barns lärande. Dessa läggs fram för att läsaren ska få en förståelse för vilka kopplingar Friluftsrämjandet och utomhuspedagogiken har med I Ur och Skur.

3.1 Friluftsrämjandet och I Ur och Skur

Friluftsrämjandet har sitt ursprung i Föreningen för skidlöpningens Främjande i Sverige som bildades den 23 mars 1892. Upphovet till organisationen var en idé om att arbeta för en bättre hälsa genom att komma ut i naturen och röra på sig. 1908 bildades svenska skidförbundet och i slutet av 1930 så startades skid- och friluftsrämjandet som senare kom att kallas Friluftsrämjandet.

Målsättningen i Friluftsrämjandet är att alla ska kunna delta i friluftslivet utifrån sina egna förutsättningar, utan prestationskrav och oavsett socioekonomisk bakgrund. (www.friluftsrämjandet.se). Sedan sekelskiftet har Friluftsrämjandet fokuserat på barn och i dag är

Friluftsförbundet Sveriges största friluftsförbundet för barn. Friluftsförbundet är den gemensamma nämnaren för I Ur och Skur förskolorna. I Ur och Skur är Friluftsförbundets pedagogik för skola, fritidshem, förskola och pedagogisk omsorg.

År 1957 så föds Skogsmulle som är en viktig symbol för alla som är aktiva inom I Ur och Skur och Friluftsförbundet. Skogsmulle är en påhittad figur som kommer från vår natur och friluftsmiljö, skog, vatten, luft och rymd. Skogsmulle är barnens vän i fantasi och verklighet i olika miljöer. Det dröjer dock fram till 1983 innan tankarna om att kunna bedriva skogsmulleverksamhet hela dagarna på förskola föds. I Ur och Skur bildades av Susanne Drougge och Siw Linde. De var båda aktiva inom skogsmulleverksamheten inom Friluftsförbundet. Skogsmulleverksamheten fanns tidigare endast i fria grupper som föräldrar hade på fritiden för att deras egna barn skulle få komma ut i skogen och träffa skogsmulle. Susanne Drougge och Siw Lindes tankar om att kunna bedriva skogsmulleverksamhet hela dagarna på förskola började långsamt växa fram och 1983 föddes idén om I Ur och Skur. År 1985 startas den första I Ur och Skurförskolan Mulleborg på Lidingö det dröjde dock 30 år till innan I Ur och Skur fick en egen avdelning inom Friluftsförbundet. 2010 så utvecklades I Ur och Skur till ett aktieföretag. Det är Friluftsförbundet som äger varumärket och utvecklingen av pedagogiken är något som ständigt är pågående. I Ur och Skur är en del av barnverksamheten inom Friluftsförbundet. Barnverksamheten inom Friluftsförbundet innehåller grenarna Skogsknopp, Skogsknytte, Skogsmulle, Strövare, Friluftsförbundet, tre vildmarks mål, skridsko (Skrinna), skidor (Lagge) och även skidor utför (Westerlund 2007, s.29-30).

3.2 Målen för I Ur och Skur verksamhet

I målen för I Ur och Skur anges att verksamheten tillsammans med förskolans läroplan som grund ska sträva efter att varje barn:

- Utvecklar intresse för och kunskaper om naturen samt utvecklar en naturkänsla
- Utvecklar kunskap om en hållbar livsstil
- Utvecklar kunskap om praktiskt handlande efter allemansrätten
- Får stöd och stimulans i hela sin utveckling genom vistelse i naturen
- Får möjlighet till rörelse och gemenskap på ett lustfyllt sätt i naturen
- Får utveckla grunden till ett livslångt intresse och friluftsliv

Inom Ur och Skur ser man på naturen som både mål och kunskap. Barnen ska få kunskaper och erfarenheter som är direkt kopplade till naturen. Barnen ska även få kunskaper om växter, djur och processer i naturen, utveckla miljömedvetenhet och få naturkänsla samt intresse för friluftsliv. Inom Ur och Skur ses naturen som en resurs för att uppnå andra mål. Naturen ses som en miljö där barn kan

utvecklas allsidigt och få kunskap på många olika områden. En miljö där alla målen i läroplanen för förskolan och skolan kan uppnås (Änggård 2014, s.48).

3.3 Pedagogiken

Pedagogerna som arbetar inom I Ur och Skur benämns som ledare oavsett vilken utbildning de har. Oberoende av förskolornas organisationsform så binder sig förskolorna genom ett avtal att arbeta efter I Ur och Skur pedagogiken. Inom I Ur och Skur finns det fyra centrala begrepp och dessa är:

- Medupptäckande
- Medundersökande
- Medupplevande
- Medagerande

Att vara *medupptäckande* innebär att ledarna och barnen upplever och upptäcker saker i naturen tillsammans. Ledarna stannar upp ute i naturen och kommer och tittar när barnen får syn på något intressant och spännande. Barnen blir intresserade när ledaren söker efter något intressant. Att vara *medundersökande* ledaren är hängiven och följer barnen i deras utforskande. Barnen har en medfödd lust att lära, barnen använder sig av sina sinnen: känner, smakar, luktar, tittar och lyssnar. Ledaren har intresse för naturen vilket leder till motivation hos honom eller henne att lära sig mer och utvecklas som ledare. Att vara *medupplevande* innebär att ledaren och barnen upplever och lär tillsammans. Barnen och ledarna söker tillsammans efter svaren på barnens frågor. Ledaren och barnen njuter och minns det de upplever tillsammans. Att vara *medagerande* innebär att ledaren fångar de tillfällen som barnen bjuder in till: hoppas, kryper, klättrar, luktar eller smyger tillsammans. En medagerande ledare är deltagande i leken, upplevelsen eller äventyret (Westerlund 2007, s.5).

3.4 Rutiner

Enligt Drougge (2005) så kan en dag på I Ur och Skur se ut på följande sätt. Förskolorna öppnar någon gång mellan 06:30-08:00. Pedagog som öppnar förskolan gör ordning frukost tillsammans med barnen. När vädret tillåter sitter barnen ute och äter och när det blir kallare sitter barnen inne med ytterkläderna på för att det ska gå smidigt att gå ut när man ätit klart. Nästa pedagog som kommer vid 7:30 tar emot barnen ute på gården. Klockan 09:00 startar dagens olika aktiviteter som är anpassade efter barnens ålder. Oftast går förskolan iväg på olika äventyr och ibland stannar man kvar på gården. Vid lunch går man in och efter lunchen vilar barnen en stund. Efter vilan går man ut igen. De pedagoger som har de senaste tiderna på schemat går ut med barnen som är klara först och de andra barnen

kommer ut allt eftersom att de blir klara. Mellanmål serveras ute vid 15:45 och när klockan är 17:30 så stänger förskolan för dagen (Drougge 2005, s.17).

3.5 I Ur och Skurs syn på barns lärande

Inom I Ur och Skur arbetar man för att hela tiden ha barnet i fokus. Man utgår från det enskilda barnets erfarenheter, intressen och behov. Barn lär på olika sätt och under olika förutsättningar och det är därför viktigt att möta varje enskilt barn. Detta är något som kräver att pedagogerna finns nära barnen och är mottaglig för vad det uttrycker. Det är den samlande barngruppens erfarenheter, intressen och kunskaper som blir utgångspunkter för lärandet. I Ur och Skurs synsätt är att barnen har en medfödd och naturlig lust att lära och utforska. Det är det upplevelsebaserat lärande som är viktigt. Det upplevelsebaserat lärande utgår ifrån verkliga erfarenheter som erhålls genom direkta upplevelser som man sedan begrundar, utforskar och utvecklar tillsammans. Det är genom det upplevelsebaserade lärandet och spännande upplevelser i naturen skapar man intresse och fascination hos barnen. Känslorna har stor betydelse för lärande, att ha roligt och finna sig väl tillrätta är en viktig förutsättning för lärande och för att skaffa positiva känslor för naturen (Änggård 2014, s.79-81).

I Ur och Skurs syn på barns lärande finns det tre utvecklingsfaser i barnets utforskande av sin omgivning i förhållande till barnens åldrar.

- *Upptäckarfasen:* Utrop som: Titta här! Ojdå! Pedagogerna behöver endast vara medupptäckande och mednyfiken.
- *Undersökarfasen:* Utrop som: Den kan gå! Den äter! Den bits! Pedagogerna stöder barnet genom att vara medupptäckande.
- *Den reflekterande fasen:* När barnet ostört får undersöka vidare och börjar reflektera och ställa frågor som fodrar den vuxnes svar eller att den vuxne visar hur man söker sig fram till kunskap och svar.

4 Teoretiska perspektiv

I detta avsnitt presenteras två teoretiska utgångspunkter, John Deweys (1859-1952) pragmatiska utbildningsfilosofi och därefter Lev Vygotskijs (1896-1934) sociokulturella perspektiv. Det är i dessa som studiens studies teoretiska ram utgår. Med hjälp av dessa avser jag att ge perspektiv på hur man inom verksamheten I Ur och Skur arbetar med de yngsta barnen och hur de använder skogsmiljön för förskolans lärande.

4.1 John Dewey

John Dewey var en amerikansk filosof som levde mellan 1859-1952 och en av grundarna till den amerikanska pragmatismen. Hans filosofiska teorier präglas av pragmatismen (Säljö 2012). Pragmatisk kunskapssyn handlar om kunskaper som en människa har nytta av i sin vardag. Dewey betonade att skolans uppgift är att rusta elever till att klara sin vardag, till att "leva ett aktivt liv i samhället" (Säljö 2012, s.179). En av de huvudsakliga grunderna i hans filosofiska system är relationen mellan individ och omvärld som en dialektisk process. Individens utvecklas i samverkan med sin omvärld. I teorins kärna så finns det två ledande kategorier, det sociala sammanhanget och individen (Hartman & Lundgren 2004, s.11, 15, 17). Dewey ville skapa en pedagogik som hade utgångspunkt i den enskilde individen och vetenskaplig kunskap som kunde hjälpa till att forma ett demokratiskt samhälle (Forsell, 2011 s.103). Han menade att människan har ett egenvärde och en förmåga att själv forma sitt öde. Det är skolans/förskolans uppgift att bidra till den enskilde individens utveckling och att bidra till att forma goda medlemmar i en större samhällsgemenskap. Det är ett lärande som bygger på egen aktivitet och utan kunskap och intresse för hur barnets värld ser ut blir all pedagogik ytlig, instrumentell och förtryckande. Vidare menade Dewey att pedagogens uppgift är att bygga broar mellan kulturarvet och barnets spontana omvärldsuppfattning. En av de centrala utgångspunkterna i Deweys pedagogiska filosofi är att barnet är en samhällsvarelse och redan är social från början (Forsell 2011, s.104). Det är när man handlar för att söka förverkliga egna mål som man lär sig (Forsell 2011, s.109).

Aktivitets- och verksamhetsbegreppen är begrepp som återkommer i Deweys teori och innebär att handlingen är knuten till ett mål, en avsikt och blir därmed meningsbärande. Dewey la även tonvikt på erfarenhet och menade på att det är den reflekterande erfarenheten som är den viktiga, inte den ogenomtänkta eller oreflekterade upplevelsen. Erfarenhetsbegreppet utesluter inte att barnet intresserar sig för andras erfarenheter. Det är barnens erfarenheter och känslor som ska vara utgångspunkt för pedagogiken och undervisningen måste styras och ledas för att få till stånd en god symbolisk representation av omvärlden och för att socialisera barnen till goda samhällsmedborgare (Forsell 2011, s.110).

John Deweys pedagogiska tankar handlar om att se lärandemiljön som ett rum där man får lära genom att göra, vara aktiv, kommunicera, skapa, utforska och experimentera. För att ta fasta på och hjälpa barnets visade intressen måste pedagogen ha så mycket kunskap om varje barns kapacitet, vanor och intressen som möjligt. Detta ska ligga till grund för barnets fortsatta kunskapsinhämtning. Dewey menar vidare att barnets lärande enbart kan ske i dess eget sociala sammanhang och att det är tillståndet som ska få styra processen inte pedagogen. Pedagogens uppgift och roll ska vara att anordna aktiviteter som grundlägger sig i barnets intressen och erfarenheter. Barnen lär sig att förstå sociala regler, sammanhang

och utvecklas genom att interagera och benämna sin omvärld (Elfström, Nilsson, Sterner, & Wehner-Godée 2008, s.166).

Interaktionen mellan en aktiv individ och en aktiv miljö framhäver Dewey som en viktig del i sin beskrivning av framtidens skola (Szczepanski 2009, s.20). ”Intelligent action” och ”Learning by doing” är två begrepp som baserar sig på att människan är aktiv i förhållande till sin omvärld och utveckling är människans arbetsuppgift. Dewey menar således att barnet måste få möjlighet att aktivt prova och experimentera i sitt lärande (Hartman, Lundgren & Hartman 2004, s.17). För att lärandet ska påverka barnet så måste kunskapsvägen gå genom fysiska sinneserfarenheter. Dewey framhåller vikten av att tänka igenom erfarenheter som erhållits i undersökningsprocessen. Uteblir eftertanken får man ingen ny kunskap menar Dewey (Dahlgren 1997, s.20). När barn får möjlighet till fysiska aktiviteter där deras naturliga impulser får framträda blir både lärandet och skolans verksamhet roligare och lättare. Ibland används lek, spel och praktiska sysselsättningar som ett tidsfördriv och man bör istället använda dessa i ordinarie lärandesituationer för att få hela barnet engagerat (Dewey 1997, s.241).

Leken har ett mål med en vägledande idé som förklarar de handlingar som följer. Lekande individer gör inte bara någonting, de försöker även genomföra något speciellt som innefattar förväntningar och som stimulerar omedelbara responser hos dem själva. Fantasien gör vad den vill med olika föremål om syftet är att vidareutveckla leken (Dewey 1997, s.250-251). ”Det finns en ständig risk för att den formella undervisningens material reduceras till att endast bli ett lärostoff i skolan, helt skild från den levande erfarenhetens stoff” (Dewey 1997, s.43).

John Dewey framhöll även att barn utvecklas i samverkan med andra barn och vuxna och att de också lär sig förstå olika sammanhang i sin omgivning. Uttrycket ”learning by doing” speglar hans syn på att barn och pedagoger är verksamma i olika omgivningar, där barnen kan lära sig nya kunskaper genom att aktivt få experimentera och testa utifrån sina egna intressen. Detta då han menade på att man i undervisningen utgår från barnens behov av att lära sig genom att arbeta praktiskt (Dewey 1997). Dewey såg all fostran, utbildning och bildning som social natur. Han menade att det inte går att skilja lärandeprocesser från samhällets identitet eller uppgifter och därför måste skolan/förskolan följa dess förutsättningar där alla aktiviteter stödjer barnet i att delta i samhällsprocessen (Kroksmark 2011, s.374).

4.2 Lev Vygotskij- Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij var en rysk filosof som levde mellan 1896-1934. Vygotskij levde och verkade således under samma tidsepok som Dewey. Vygotskij var en pedagogisk teoretiker som anses vara det sociokulturella perspektivets grundare. Det sociokulturella perspektivet består av ett antal teorier som alla på ett eller annat sätt utgår från Vygotskij.

Vygotsky har i likhet med Dewey en tyngdpunkt på det sociala. Detta då han exempelvis påpekar möjligheten att bli något mer både med hjälp av andra och genom internalisering av sociala sammanhang. Skillnaden mellan Dewey och Vygotsky ligger i tyngdpunkten på bestämt eller obestämt, och där Vygotsky ser människans tillkomst mer bestämd mot redan givna möjligheter.

4.2.1 Tre centrala begrepp

Det sociokulturella perspektivet grundar sig på antaganden om barn som sociala aktörer, medskapare i kulturella och sociala sammanhang (Strandberg 2006, s.26). I enlighet med det sociokulturella perspektivet är aktivitet ett centralt ord och aktiviteter leder till lärande och utveckling (Strandberg 2006, s.11, 23). Med denna syn på barn som sociala aktörer blir tre begrepp väsentliga för barns utveckling och lärande.

Situerat lärande

Det första begreppet, situerat lärande, innebär en idé om att människors aktiviteter påverkas av speciella situationer som i vilket sammanhang, rum eller plats det är situerade. Den enskilde individen handlar med utgångspunkt i sina egna erfarenheter, kunskaper och utifrån vad omgivningen går med på och möjliggör. Barnet tar till sig och förhåller sig till den omgivande miljön samt använder de delar som miljön och dess rum har att erbjuda. Miljöns olika rum för vidare kunskaper, erfarenheter, känslor och förväntningar. Miljön har därför en betydelsefull roll för barnen och deras lärande (Säljö 2000, s.124, 128; Strandberg 2006, s.22).

Det sociala

Det andra begreppet är det sociala. Det sociokulturella perspektivet menar att vi lär i samspel med andra. Barnets individuella tänkande förgås av ett gemensamt tänkande inom ramen för kulturellt meningsfulla aktiviteter. Det sociala förgås av de individuella. Det sociokulturella lägger tyngdpunkten på sambandet, individen och sammanhanget (Strandberg 2006, s.11).

Mediering

Det tredje begreppet är mediering. Mediering förklarar hur barn använder olika hjälpmedel för att ta sig vidare i leken. Dessa hjälpmedel utgörs av medierande artefakter som gör det lättare för oss människor i vårt möte med omvärlden. Artefakter kan ses som det material eller de föremål som vi människor har skapat för ett specifikt ändamål och som vi använder i vardagliga sammanhang (Säljö, 2000, s.29).

Kommunikation mellan pedagog och barn är en viktig utgångspunkt för lärande och det är viktigt att pedagogerna tar tillvara på barns enskilda synpunkter och kunskaper. Samspel och att få vara med och vara aktiv tillsammans i gruppen är en viktig utgångspunkt för utveckling och lärande (Strandberg 2006, s. 24-28).

4.2.2 Leken

I leken är barnen aktiva, engagerade, delaktiga och kreativa huvudpersoner med rätt att experimentera, utveckla och forma om det som finns. Barnen undersöker och utvecklar regler, roller, meningar och verktyg i leken. Barnen leker för att undersöka något de anar, men inte vet så mycket om. De går in orädda i leken för att undersöka vad de inte vet för att fastställa vad som finns att veta. De utnyttjar språkliga former som de ännu inte klarar av men ändå tydligen bemästrar eftersom de använder dem. Att vara med och vara aktiv tillsammans med andra är huvudsakliga utgångspunkter för lärande och utveckling i barnens lek (Strandberg 2006, s.67). Leken hjälper barnen att handskas med önskningar som inte omedelbart kan förverkligas. Leken hjälper även barnen att stå ut med uppskjuten behovstillfredsställelse. Barnets skapande av en låtsasvärld är det centrala i leken. Leken är en psykologisk process för barnen, den uttalar och ger möjligheter till en unik mänsklig form av medveten aktivitet och det är skapandet av den påhittade värld som är nyckeln i denna aktivitet. Lek och aktivitet kan inte genomföras hur som helst, den har vissa regler som styr barnets görande. (Strandberg 2006, s.160).

4.2.3 Den proximala utvecklingszonen

Enligt Säljö (2011) angav Lev Vygotskij den proximala utvecklingszonen som avståndet mellan vad en individ kan prestera ensam och utan stöd samt vad man kan prestera under en vuxens ledning eller i samarbete med mer kompetenta kamrater. Säljö förklarar vidare att med den proximala utvecklingszonen ville Vygotskij inte bara framhålla den kompetens som barnet redan uppvisar utan också vad som är förmågan i barnets förståelse och agerande. En utvecklingszon kan ses som en guidning in i en speciell kulturs eller delkulturers sätt att uppfatta en händelse. Individen befinner sig ständigt i olika utvecklingszoner i det komplexa samhället när man lär, kommer hans eller hennes utveckling ske inom ramen för dessa praktiker. Utvecklingszonen kan även ses som den zon inom vilken den lärande är mottaglig för stöd och förklaringar från en mer kompetent person (Säljö 2000, s.120-122). Den proximala utvecklingszonen är skillnaden mellan det som individen kan göra själv och tillsammans med andra.

På den första nivån utvecklar barnet olika förmågor med hjälp av den andre det vill säga en annan person som är mer kapabel än barnet självt. På nästa nivå har barnet utvecklat en egen förmåga, där det kan lösa olika problem, utan att någon annan är närvarande. På den tredje nivån är den nya kapaciteten internaliserad och automatiserad. Genom det sociala samspelet i en gemensam uppgiftssituation överförs strategier för lärande från den vuxne till barnet. Dessa har nu blivit en del av barnet och kan användas i nya sammanhang (Liberg 2010, s.450-451).

Barnet kan alltså i praktisk handling och väldigt påtagligt prova vad det kan göra tillsammans med andra genom att göra som den andre. Barnet upptäcker i praktisk handling vad det kan tillsammans med andra, eller med andra ord vad det är på väg att lära sig (Strandberg 2006, s.51). Vygotskij hävdar att barns utveckling inte begränsas av dess inre mentala förutsättningar och tillkortakommanden. Det handlar inte om individ, mognad och förutbestämda stadier, det handlar om interaktioner, aktiviteter och utvecklingszoner: Barnet utvecklar kompetens i relation till de utmaningar som finns i den världen vi lever i. Processerna må också förstås som social aktivitet. Samspel med andra är alltid viktigt vid lärande (Strandberg 2011, s.149).

4.2.4 Scaffolding

Betyder stödstruktur. Den brukar användas om den mer kompetenta personens roll att hjälpa barnet att gå från den aktuella prestationen till den potentiella nivån (Smith 2011, s.119). När man hjälper till att strukturera problemet för barnet genom att fästa dess uppmärksamhet på var man kan börja och hur man i ett givet läge ska fortsätta, bistår man barnet med vad vi kan kalla kommunikativa stöttor. Genom att bryta ner uppgiften i mindre delar och genom att staka ut vägen från start och mål. Den kompetente sam-handlar och sam-tänker med den som utför en uppgift uppstår effektiva lärosituationer där novisen inte bara får instruktioner utan också får insikt i ur man definierar en uppgift och vad som är rimliga sätt att tolka den på (Säljö 2000, s.123).

5 Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning om Utomhuspedagogik, små barns lärande utomhus och skogen som lärande rum.

5.1 Utomhuspedagogik

Nationellt centrum för utomhuspedagogik definierar utomhuspedagogik enligt följande:

”Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer” (<http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sv>).

Utomhuspedagogik är ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär att:

- Lärandets rum flyttas ut till samhällsliv, natur och kulturlandskap
- Växelspellet mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas
- Platsens betydelse för lärandet lyfts fram

Anders Szczepanski (2007, s.10) menar att det centrala i utomhuspedagogiken är användandet av upplevelsebaserade och förstahandserfarenheter utomhus i samspel med textbaserade praktiker så som böcker och informationssökning. Utomhuspedagogik ger den lärande en möjlighet till en

helhetsupplevelse på ett helt annat sätt än inomhuspedagogikens och miljöns värld (Dahlgren & Szczepanski 2007, s.14). Enligt Dahlgren & Szczepanski (2004, s.9) borde utomhuspedagogik ses som ett komplement till den sedvanliga pedagogiken, där lärandet vanligen sker inomhus.

Att utnyttja förskolgården, parken, skogen eller omgivande natur och kulturkunskap skapar omväxling och ger möjligheter till mera rörelseintensiva inlärningsmöjligheter. Utomhuspedagogik sammanbinder känsla, handling och tanke. Naturen är vår arena och den fysiska verkligheten blir lärandemiljö. Uterummet blir ett sätt att lära, samtidigt som det på samma gång är objekt för lärandet och en del av processen. Att i lärarprocessen tänka igenom kring delar och helheter både utom- och inomhus (Szczepanski 2007, s.14). Upplevelsens betydelse är kärnan i utomhuspedagogiken och att erbjuda upplevelser utanför förskolans innemiljö anför ofta till okända, oanade situationer som kan skapa osäkerhet hos pedagogen men nyfikenhet och en förvåning hos barnen. (Ericsson 2004, s.139) förklara att upplevelsen är grunden för ett hållbart lärande. Hela individen engageras via sinnesintryck och då blir sammanhanget tydligt.

Utemiljön är alltid en aktuell kunskapskälla då det i naturen finns ett rikt material för studier av nutid, framtid och historiska återblickar inom olika ämnesområden. Lärandet i utomhusmiljö leder till en kunskap som för barnet sammanbinder praktisk och teoretiska erfarenhet, genom direkta upplevelser av exempelvis språkliga och matematiska begrepp, som kan samordnas i naturvetenskap och teknisk kunskap i det större klassrummet (Dahlgren & Szczepanski 2004, s.12). Utomhuspedagogiken och upplevelsen utomhus bör alltid ha som mål och syfte att få med barnen i lärandet (Strotz & Svenning 2004, s.36). Per Hedberg (2004) beskriver att utomhuspedagogik inte bara handlar om att lära sig om naturkunskap utan att det också handlar om att använda sig av utomhuspedagogik för att stärka inläringen av andra ämnen vilket innebär att man måste skapa egna utomhusaktiviteter som är kopplade till det man just nu arbetar med på förskolan (Hedberg 2004, s.77). Utomhuspedagogik har positiv betydelse för vår hälsa, motoriska utveckling, koncentrationsförmåga och lärande. Anders Szczepanski beskriver vidare att barn som har tillgång till en varierad, omväxlande utomhusmiljö är friskare, leker mer förändligt och utvecklar bättre koncentrationsförmåga (Szczepanski 2007, s.23). Utomhuspedagogiken frambringar ytterligare förutsättningar för ett lärande som inriktar sig mot helheter. Utomhusmiljön erbjuder möjligheter till ihopsatta sinnesintryck och mycket av sådana stimulanser är bra för lärandet (Dahlgren 2007, s.50). Genom utomhuspedagogik och uterummet så används andra förmågor än de rent språkliga och förmågan att sitta stilla och ta emot det sagda eller skrivna ordet (Nelson 2007, s.114).

5.2 Små barns lärande utomhus

Ann Granberg (2000) skriver i boken *Små barns utevistelse* att de yngsta barnen i förskolan utomhus har större möjlighet till fysiska övningar. Det finns utomhus större möjligheter för barnen att ta ut svängarna och lekredskapen är utomhus mera lämpade för varierade aktiviteter och grundläggande motoriska rörelse som rulla, åla, krypa, gå, springa, hoppa, snurra, klättra, klänga, balansera, gunga, dra och skjuta. Genom utomhusleken så får små barn bra möjligheter att på ett mångsidigt sätt använda kroppen på ett naturligt sätt. Små barn kan röra sig mycket, använda stora och små rörelser, trötta ut alla kroppens muskler. Granberg (2000) beskriver att små barn genom att se på, känna, smaka, lyssna och lukta tillskriver sig kunskaper och erfarenhet om sin omvärld (Granberg 2000, s.11-12).

Utomhusmiljön ger barnen möjlighet att själva och i egen takt utforska, undersöka och experimentera med olika naturmaterial, djur, insekter och växter (Granberg 2000, s.11-12). Små barns lek är till stor del motorisk övningslek genom vilken lek de övar sig på att utföra och kontrollera sin kropps olika rörelser. Granberg (2000) menar att det för små barns lärande och det betydelsefulla igenkännandet så är det viktigt med upprepning. Det är viktigt för små barn att det får återkomma till samma plats flera gånger för att känna igen sig, begripa sin omgivning och upprepa sitt utforskande om och om igen. Små barn startar alltid med att ta in och lär känna ett nytt ställe genom att springa, undersöka och besöka varje hörn av platsen. Det är deras sätt att orientera sig (Granberg 2000, s.16).

Utevistelsen hjälper små barns utveckling inom olika ämnesområden. Små barn tillskriver sig praktiska och teoretiska kunskaper, utvecklar olika färdigheter, gör både fysiska och estetiska erfarenheter och får genom detta upplevelser som intresserar och lockar till ytterligare upptäckter. Små barns lärande är konkret och de lär i helheter. Granberg (2000) förklarar att de är viktigt att ta tillvara utemiljöns utforsknings möjligheter och barns upptäckarglädje. Den medforskande pedagogen har utomhus utmärkta möjligheter att stödja barns fortsatta experimenterande samtidigt som pedagogen kan bidra till att ge barnen ett språk för sina upptäckter och upplevelser (Granberg 2000, s.29).

5.3 Skogen som klassrum

Enligt Eva Änggård (2014) anser Relph att platser är avgränsade och observerbara. Platser upplevs i de sammanhang där faktorer som rutiner, ritualer, andra människor och personliga erfarenheter ingår. En plats har speciella betydelser och kännetecken. En plats är ett ställe där vi upplever meningsfulla händelser, ett centrum för handling och avsikt. En plats identitet är både individuell och kollektiv. Varje enskild individ har sin egen bild av platsen. De individuella bilderna är socialt påverkade och påverkar den kollektiva bilden, via språk, symboler och gemensamma erfarenheter. Sammanfallandet av de individuella och de kollektiva bilderna kan platser erbjuda samma slags upplevelser som heliga platser, djupt personliga men ändå delade (Änggård 2014, s.64). Eva Änggård beskriver att genom olika

praktiker får naturplatser som skogen en identitet. Det platser som används i förskolan är fysiskt angränsade mot omgivningen och har speciella funktioner för pedagogerna och barnen som vistas där och ger också symboliska betydelser. För att ett område ska framstå som en plats som en plats behöver det avgränsas från omgivningen, det som inte tillhör platsen. Skogen saknar avgränsningar som väggar, dörrar, staket och grindar. I stället så används olika praktiker för att hålla kvar barnen på platserna. Via olika kulturella inslag ges platserna i skogen symboliska betydelser. Med hjälp av språk, ritualer och symboler så får platserna sina betydelser. Vid skapandet av platsidentitet så har den fysiska miljön egenskaper stor betydelse. En plats kan ha sitt ursprung i den fysiska miljön även om den inte är ett resultat av den utan av mänskligt agerande (Änggård 2014, s.74-76).

6 Material och metod

I detta avsnitt presenteras metoderna bakom studien, det vill säga hur data har samlats in, valet av informanter, analysering av material, giltig- och tillförlitlighet av data och hur forskningsetiska principer har beaktats.

6.1 Val av metod

Syftet med studien är att undersöka hur pedagogerna på förskolor med inriktning I Ur och Skur på olika sätt arbetar med de yngsta barnen i skogen. För att få fram ett så bra resultat som möjligt av studien så har jag valt att använda mig av en kvalitativ metod i form av intervjuer. Kvalitativa metoder inbegriper bland annat intervju samt observationer. Med intervju som metod får man svar på vad människor tycker och tänker samt skälen till det. Kvalitativa metoder gör att forskaren kommer nära det som står i fokus för undersökningen (Ahrne & Svensson 2011, s.10-11, 17). Staffan Stukát beskriver att kvalitativa metodens huvudsakliga avsikt är att tolka och förstå de resultat som kommer fram i studien (Stukát 2011, s.36).

6.2 Semistrukturerade intervjuer

I studien så har jag använt mig av semistrukturerade intervjuer. Intervju formen semistrukturerade intervjuer utgår ifrån situationen och den intervjuade. Semistrukturerade intervjuer har även utgångspunkt i ett ämnesområde och intervjuaren ställer frågor i den ordningen situationen bjuder och kompletterar med följdfrågor under varje intervju tillfälle. Stukat beskriver vidare att semistrukturerade intervjuer ger intervjuaren möjlighet att komma längre och djupare i studiens ämnesområde (Stukát 2011, s.44). Intervjuerna i undersökning spelades in med mobiltelefon efter godkännande av informanterna och stöttes även upp i form av stödanteckningar. Transkriberingarna påbörjades snabbt efter intervjuerna detta för att snabbt kunna få fram ett resultat och analys av det empiriska materialet.

6.3 Urval

Studien genomfördes på tre I Ur och Skur förskolor i tre olika kommuner i Stockholms län, på avdelningar med barn i ålder 1-3år. Jag kontaktade ett antal I Ur och Skur förskolor i Stockholms län via mail till förskolechef. Mitt urval av deltagande förskolor baserades på vilka som svarade och återkom snabbast till mig och som hade intresse och tid att delta i studien. Det slutgiltiga urvalet av informanter skedde av förskolecheferna och inom arbetslaget och var både förskollärare och barnskötare. Intervjuerna ägde rum i förskolornas personalrum och i andra rum som var lediga på förskolorna. Observationerna ägde rum en förmiddag på varje förskola.

6.4 Genomförande

Först så kontaktades de förskolor som var tilltänkta för studien via mail där jag beskrev mitt syfte med studien och en undran om att få utföra undersökningen på deras förskolor. Vi kom därefter överens om vilka dagar som passade för mitt syfte att komma och göra intervjuer. Intervjuerna ägde rum kort därefter. Intervjuerna skedde med en informant i taget i ett enskilt rum på förskolan. Ahrne och Svensson (2011, s.37-40) förklarar att det är viktigt att de som blir intervjuade känner sig trygga med den som intervjuar upplever denne som en bra lyssnare. Intervjuerna spelades in på en mobiltelefon efter informanternas samtycke sedan har allt insamlat material transkriberats, bearbetats och analyserats.

6.5 Forskningsetiska överväganden

I min undersökning så har jag tagit hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) och de beskrivs här nedan redogöra

6.6 Informationskravet

Informationskravet innebär att forskaren informerar undersökningens syfte och tillvägagångsätt till de som deltar i studien samt vad deras medverkan innebär för studien. Informanterna ska även informeras om att det är frivilligt att delta i studien och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. De deltagande i studien bör också informeras om att det uppgifter och resultat inte kommer användas till något annat än studien (Vetenskapsrådets 2002, s.8). Detta är något som jag har tagit hänsyn till i ett kontaktbrev som har skickats till samtliga medverkande förskolor.

6.7 Samtyckeskravet

Samtyckeskravet går ut på att de som deltar i studien ska informeras om att det är de själva som avgör om de vill vara med i undersökningen eller inte och att de själva styr över, tiden, platsen och villkoren för studien (Vetenskapsrådet 2002, s.9-10). Jag har låtit pedagogerna självmant bestämma sin delaktighet i studien, genom att det haft ett val att avböja en intervju. Pedagogerna har även själva fått

bestämma tid och plats för avsedd intervju. Information om samtyckeskravet har skett per e-post, i anslutning till att arbetet med studien inleddes.

6.8 Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet innebär att innan undersökning inleds så bör ett avtal om tystnadsplikt skrivas under av de inblandade. Personuppgifter och annat som möjliggör identifiering av informanterna ska antecknas, lagras och avrapporteras på ett sätt att de berörda inte kan igenkännas (Vetenskapsrådet, 2002, s.12-13). Detta har jag förhållit mig konfidentialitetskravet på så sätt att jag använt mig av fiktiva namn, i stället för att återge pedagogernas faktiska namn, vid såväl intervjuer som studiens skriftliga del. Vind intervjuerna har pedagogerna informerats om att inspelat material kommer att raderas så fort arbetet med studien är slutfört.

6.9 Tillförlitlighet

Stukát (2011) förklarar att en studies tillförlitlighet beror på undersökningens reliabilitet och validitet. Feltolkningar och missförstånd av frågor och svar kan minska reliabiliteten. Om informanten är trött, stressad eller irriterad kan även det påverka studiens reliabilitet. Validitet handlar om att ifrågasätta sig själv om det man undersöker är det man har tänkt undersöka från början, att under studiens gång hela tiden gå tillbaka och påminna sig själv om studiens utgångspunkt och frågeställningar (Stukát 2011, s.132-135).

Studien omfattar sex utförda intervjuer med pedagoger, samtliga anställda vid I Ur och Skur förskolor. Antalet intervjuer som studien bör omfatta är avvägt i dialog med min handledare Adriana Wasilisque. Därmed har jag gjort bedömningen att jag erhållit tillräckligt med material. Intervjuerna spelades in på min mobiltelefon och transkriberades direkt efteråt och är därmed tillförlitliga på så sätt att jag inte behöver minnas allt som sades på intervjuerna i huvudet. Under intervjuerna gjorde jag även stödanteckningar. Något som kan ha påverkat studien är att informanterna inte fick ta del av intervjufrågorna innan intervjuerna och därmed inte fick tid att tänka igenom och förbereda svar i lugn och ro. Å andra sidan så behöver inte de spontana svaren från informanterna vara helt genomtänkta och korrekta som exempelvis en skriftlig kommunikation förmodligen hade medfört. Det finns självklart både för- och nackdelar med ett sådant sätt. I studien gör jag inga generaliseringar utan svaren och materialet som framkommit under de sex intervjuerna är det som ligger till grund för studien.

7 Resultat

I det här avsnittet presenteras ett sammanfattande resultat av intervjuerna med pedagogerna. För att ge en utförlig bild av hur varje pedagog tänker kring barns lärande i skogen så presenteras varje pedagog var för sig. Varje intervju har transkriberats och därefter har de delar som bedömts vara av relevans för studien valts ut.

Resultat pedagog 1

Av intervjun framgår att förskolan vistas i skogen en gång i veckan och att förskolans mål med skogsvistelsen är att barnen ska ha roligt, ha roligt tillsammans i sin grupp, lära känna naturen, och sin närmiljö samt få en vana av att vara i naturen. Genom detta menar pedagog 1 att det upplevelsebaserade lärandet kommer fram. Pedagog 1 uttrycker att det är genom att barnen själva får uppleva och vara aktiv med sin kropp som de lär sig och menar att i går det att få in många teman, allt från matematik, teknik, språk, motoriken och leken, men att det främst är motoriken och leken som går att integrera i skogsvistelsen. Pedagog 1 beskriver även känslan av att vara i skogen med barnen, att inte ha med sig en enda leksak och se hur barnen bygger upp lekar utan leksaker. Att barnen i stället få lära sig att använda sin fantasi med hjälp av naturens material och att barnen med hjälp av naturens material bygger upp olika saker. Pedagog 1 framhåller vikten av att barnen får använda sin fantasi och beskriver att dagens barn blir så matade av leksaker att det glömmes bort fantasin. Pedagog 1 berättar vidare att de små barnen, under skogsvistelsen, samlar saker från naturen i små väskor eller påsar som barnen sedan visar varandra och att detta är något som barnen tycker är kul och blir stolta av. Pedagog 1 framhåller att det går att göra mycket i skogen och förklarar vidare att med de yngsta barnen handlar det mycket om att upptäcka, upptäcka tillsammans och vara närvarande och att de yngsta barnen vill upptäcka och är nyfikna på allt. Pedagog 1 berättar vidare att de yngsta barnen på I Ur och Skur har Skogsknopp där de har en pinne, i form av en figur, som de kallar för Pinneman. Pinneman kommer och är med under samlingarna, har med sig en ryggsäck med någon sak i exempelvis ett sång- eller aktivitetskort som han visar upp. Pedagog 1 beskriver att de oftast inte har med sig material till skogen utan att de använder sig av naturens material om de tar med sig material till skogen så är det saker till samlingarna.

Pedagog 1 framhåller att de har en röd tråd i hela verksamheten och att man med de yngsta barnen får planera och lägga in en lättare bas och måste vara lite mera flexibel, för att ändra om i planeringen, för om barnen intresserar sig för annat än vad man planerat för. Pedagog 1 beskriver att det handlar om att lyssna in barnen. Vad vill barnen göra? Vad är barnen nyfikna på? Att ta med sig barnen och upptäcka tillsammans med dem. Pedagog 1 beskriver även att barnen har så många frågor och funderingar att man själv vill vara med i deras upptäckande. Pedagog 1 beaktar mycket från vad barnen vill men säger

samtidigt att måste aktiviteterna styras litegrann. Under intervjun beskriver pedagog 1 skogen som ett pedagogiskt rum och säger:

”Skogen är barnens lärorum. En fantastisk värld som jag tycker att alla barnen ska få vara med om och uppleva. Vi använder skogen till allt. Det är koj-byggen och allt. Det är ju även barnen som bygger olika rum i skogen för sina lekar. Barnen döper ju rummen till olika saker. Barnen är också så fantastiska att de kan placera in olika saker i olika rum i skogen. Skogen är inte bara skogen för barnen. Det är deras vardag och en nyfikenhet växer ju varje gång barnen kommer dit men också en trygghet. Dem vet ju där borta är toaletten. Där äter vi och där har vi samlingarna. Skogen är deras rum. Det blir ju ett pedagogiskt rum. En pedagog ser ju skogen som jag ser det. Skogen som olika rum, jag har ju den pedagogiska biten bakom mig. En förälder som inte varit i skogen och som inte har dem ögonen. Varför ska vi bara gå till skogen? Det är inte bara gå till skogen. Föräldrarna frågar jaha har ni bara lekt. Pedagogerna ja, men vad har vi lekt? Vad har barnen fått i den leken? Då får man bevisa och tala om att i leken har barnen fått det här och det här.”

Resultat pedagog 2

Av intervjun framgår att förskolan går till skogen en dag i veckan och att deras syfte och mål med skogsvistelsen bland annat är att barnen ska få träna på samarbete och lära sig lyssna på pedagogen. Pedagog 2 berättar att vägen till skogen ibland kan vara mer än själva målet som är i skogen. Pedagog 2 framhåller också att målet även är att barnen ska få en positiv upplevelse av naturen, ha kul och få upptäcka saker. Målet med skogsvistelsen är att barnen ska få använda sin fantasi, sina sinnen, väcka tankar, språket samt väcka en nyfikenhet. Pedagog 2 menar på att årstidsväxlingarna bidrar till att det hela tiden händer nya saker på väg till och i skogen och att de därför pratar mycket med barnen om de olika årstiderna och vad som händer med djur och natur. Pedagog 2 framhåller att den kuperade terrängen i skogen är nyttig för barnens motorik. Pedagog 2 framhåller även att det är nyttigt för barnen att få uppleva naturen och påpekar att det inte är alla barn som får tillgång till skogen och att skogen är viktig, speciellt för de barn som inte får möjlighet att vara i skogen så ofta. I skogen så får barnen känna, lyssna och dofta. Pedagog 2 berättar att de ofta brukar sjunga sånger i skogen och att det ofta är samma sånger som återkommer för att skapa en trygghet hos barnen men även att de brukar dansa, leka och rörelselekar. Pedagog 2 berättar att de inte har med sig några leksaker till skogen utan att barnen istället får använda fantasin. Det material som de har med sig är till samlingarna består av saker från naturen i form av bark, pinnar, stenar, pinnar, kastanjer, ekollon och andra saker. Materiel som de tar med sig från förskolan är ofta är snören, klister och färg. Pedagog 2 berättar även att de ibland har olika teman i skogen men att målet hela tiden är skogen. Vidare berättar pedagog 2 att de hela tiden går till samma ställe i skogen för skapa en trygghet hos barnen och att de ibland har med sig saker så att de kan samla saker som de tar med sig hem till förskolan och skapar saker av det de hittat i skogen. Ibland har de styrda aktiviteter och ibland är det barnen själva som får bestämma aktiviteterna. Ofta blir det mycket spontant och beroende på barnens humör och att pedagogerna måste vara lite lyhörda för barnens

sinnesstämning. Pedagog 2 beskriver vidare att de arbetar på ett utforskande arbetssätt och försöker hela tiden ha öppna ögon och se de små detaljerna som kan väcka barnens intresse och locka barnen. Pedagog 2 beskriver att de hela tiden försöker sätta sig ner på marken och se vad barnen upptäcker och uttrycker och menar att om inte pedagogerna är intresserade av att gå eller vara i skogen så blir barnen inte det heller. Enligt pedagog 2 så handlar det också om att pedagogerna behöver vara goda förebilder och visa hur man beter sig i skogen.

Resultat pedagog 3

Av intervjun framgår att förskolan är i skogen en gång i veckan och att de under skogsvistelsen alltid går till samma ställe för att barnen ska känna till platsen. Målet och syftet med skogsvistelsen, är enligt pedagog 3, att barnen ska känna sig trygga i skogen samt veta hur man ska bete sig. Enligt pedagog 3 är det svårt att sitta och prata samt förklara för de yngsta barnen utan i stället handlar om att göra saker på deras nivå. Med de yngsta barnen måste aktiviteterna styckas ner till grundnivå. Pedagog 3 berättar att de yngsta barnen lär sig att skogen är en trevlig och trygg plats. De lär sig också att det inte är farligt att vistas i skogen och att skogen är en naturlig plats att vistas på. Pedagog 3 berättar vidare att i skogen så har de skogsknopp där de har en figur, i form av en pinne, som heter Pinneman som de har samling med och sjunger lite sånger men att barnen också självklart får titta på bären eller annat som de exempelvis hittar på vägen till skogen. Pedagog 3 berättar vidare att de inte brukar ta med sig något material till skogen förutom ett sånghäfte och en pinne. Skogsvistelsen ska vara lärofylld och barnen ska tycka att det är roligt att vara i skogen. Pedagog 3 förklarar att de försöker locka fram barnens intresse för naturen med exempelvis myror, uteverksamhet, det som finns i skogen samt med naturmaterial. Allt som finns i skogen kan användas, det är bara fantasin som begränsar en. Pedagog 3 förklarar vidare att det är viktigt att vara medsökande och att man alltid kan hitta något till varje individ.

Resultat pedagog 4

Av intervjun framgår att förskolan använder skogen två dagar i veckan och att målet med skogsvistelsen är att barnen ska lära känna naturen och allt som finns och lever i skogen. Barnen ska få ett intresse och en kunskap som väcker en tanke hos barnen om att de vill ta hand om skogen, miljön och att det är roligt. Pedagog 4 förklarar att det är viktigt att barnen känner sig hemma i skogen och vet vad de kan samt att det inte blir någon stor grej av att besöka skogen. Pedagog 4 berättar att barnen lär sig om olika djur i skogen och att skogen lockar barnens motorik och att barnen upptäcker med hela sin kropp. Barnen lär sig också att använda sin fantasi och olika lekar. Under skogsvistelsen brukar de gå på upptäcktsfärd och undersöka vad som hänt, göra olika rörelselekar, matematik och språk aktiviteter och ibland har de även med sig färg så att barnen kan måla och göra olika skapanden med saker som finns i naturen. Avsikten med skogsvistelsen är att de alltid ska ha någon form av styrd aktivitet så att det ska

finnas något att göra och att de vill att barnen ska ha lärt sig något varje gång. Förskolan går alltid till samma ställe under skogsvistelsen för att barnen ska känna sig trygga och att de hela tiden vill utmana dem motoriskt. Pedagog 4 menar på att de har bra material för att kunna arbeta med matematik och säger även att vid skapande så använder de sig av naturens material. Pedagog 4 framhåller även att det är lugnt och tyst i skogen och att de då blir lättare att höra vad barnen säger och pekar på och att de ofta fångar upp de barnen upptäcker med någon ramsa eller sång. Det handlar om att locka barnen att bli intresserade, att sätta sig ner på huk och lyfta på en sten. Som pedagog måste man vara intresserad av skogen själv och kunna lyssna på när barnen gör någon upptäckt samt komma och titta och ställa öppna frågor. Att som pedagog lära ut lite mer av sådant som man kan men samtidigt låta barnen känna att de får gå först och upptäcka och visa saker som de hittar i skogen. Pedagog 4 menar att skogsvistelsen stärker barnens självkänsla genom att de får upptäcka nya saker och vara med och fundera på vad det är de hittar.

Resultat pedagog 5

Av intervjun framgår att förskolan använder skogen ofta, flera dagar i veckan, och att målet med skogsvistelsen är att barnen ska få gå till skogen själva och i sin egen takt samt att de ska få upptäcka det som finns i naturen tidigt. Pedagog 5 framhåller att tanken med I Ur och Skur är att de vuxna ska vara medupptäckare tillsammans med barnen och det ska vara roligt. Pedagog 5 anser att barnen genom skogsvistelsen blir väldigt fysiska och att skogen är en avstressande miljö och ger uttryck för en förhoppning om att barnen får med sig den ekologiska biten. Målet är också att barnen ska lära sig ta hand om skogen, vårda naturen samt få naturvetenskap. I skogen brukar de måla och sjunga och att syftet är att fånga in barnen. Vidare framhåller pedagog 5 att med de yngsta barnen så måste man vara flexibel och kunna ändra om i planering om barn hittar något som är mer intressant. Det handlar om att vara på den nivå som barnen är och att som pedagog inte vara rädd för att stå på knä eller ligga ner och titta på vad barnen hittat och samlat eller hjälpa dem att klättra ner. Det är att vara medupptäckare som är grunden. Pedagog 5 ger uttryck för att det är viktigt att alla barnen ska kunna vara delaktiga och att det inte får bli för svårt för de yngsta barnen. Det måste vara väldigt grundläggande, man ska möta de på deras nivå. Pedagog 5 berättar att de framförallt arbetar mycket med trygghetsbiten. Att barnen ska bli trygga med att vara ute och att bli trygga med sig själv. För de yngsta barnen kan vägen till skogen vara lång, allt från att ta på sig ryggsäcken till att gå dit och ibland hinner man inte mer än till skogen innan man ska hem. Pedagog 5 beskriver att som pedagog måste man vara flexibel, även om man har en plan, för om barnen intresserar sig för något, då får man byta. Vidare beskriver pedagog 5 att det är viktigt att vara på barnens nivå, komma fram till de och böja sig ner och försöka vara där de är. Att barnen får leda pedagogerna. Pedagog 5 förklarar också att barnen i skogen på ett helt annat sätt får utforska och

utnyttja sin fantasi. Pedagog 5 beskriver att skogsvistelsen är konfliktfri jämfört med om man är ute på gården eller inne och att barnen är väldigt duktiga på att samarbeta i skogen. Vidare beskriver pedagog 5 att i skogen testas sig barnen fram och lär känna sin kropp och förklarar att det kan ta flera år innan en del barn kan gå balansgång medan en del barn kan det från början. Pedagogerna å att lyfter aldrig upp barnen utan att tanken är att de själva ska lära sig. Det handlar om självkänslan och styrkan i att kunna testa själv.

Resultat pedagog 6

Av intervjun framgår att förskolan ofta använder skogen i sin verksamhet, flera dagar i veckan. En dag i veckan har de skogsknopp där de går en runda i skogen med olika stopp. De följer löven, myrstacken och mossträdet under säsongen. Barnen får titta, lyssna, känna. Pedagog 6 säger att barnen får använda alla sina sinnen under skogsvistelsen. Ibland har de ett tema i skogen och då samlar de till exempel saker inom tema och samtalar om detta. Pedagog 6 säger att de inte har några krav på barnen som är ett år under skogsvistelsen utan att det är de barnen som är intresserade som man försöker hänga på. Pedagog 6 beskriver att de i vissa sammanhang arbetar mera spontant med barnen om någon till exempel hittar något på marken. Pedagog 6 förklarar att med de yngsta barnen är det svårt att ha mera planerade aktiviteter för de orkar inte sitta så länge. Pedagog 6 beskriver att deras syfte med skogsvistelsen är att barnen ska känna sig trygga i närmiljön och få upptäcka naturen i sitt tempo. Att barnen får upptäcka tillsammans med en vuxen. Vidare beskriver pedagog 6 att med skogsvistelsen så får barnen bland annat en bättre motorik genom att de får möjlighet att öva på att gå på ojämna underlag samt hoppa och klättra. Vidare beskriver pedagog 6 att i skogen är leken mer för alla och förklarar att inne kan leken vara mera styrd av kön. I skogen finns det inget specifikt som är för pojkar eller flickor utan det är en lek som passar alla. Vidare säger pedagog 6 att det är mindre konflikter när barnen leker i skogen. Pedagog 6 berättar därutöver att de under skogsvistelsen har sångsamlingar, ibland är det spontana och ibland är det planerade samlingar. Av intervjun framgår även att pedagog 6 hela tiden försöker vara delaktig i barnens undersökande i skogen, att sitta ner tillsammans med dem och undersöka det dem hittat. Hittar vi något då sitter vi ner tillsammans med barnen och tittar närmare på det. Det handlar om att man som pedagog är med och upptäcker det som barnen är intresserade av och om det behövs hjälper barnen att väcka ett intresse. På förskolan har de alltid med sig böcker i ryggsäcken för att ta reda på vad det är de funnit. Pedagog 6 framhåller att som pedagog så måste man alltid vara beredd att det inte alltid blir som man tänkt med de yngsta barnen utan ibland får man följa vad barnen gör eller förenkla en aktivitet som man hade tänkt göra. Pedagog 6 beskriver att de ibland tar med sig färg och målar. De målar med naturens material, ibland så brukar de låtsas att de tappat bort penslarna och då får barnen leta efter något annat att måla med. Vidare beskriver pedagog 6 att de ibland tar med sig språkpåsar ut i

skogen som de arbetar med. Pedagog 6 betonar att ibland gör de saker i skogen men ibland är det lämpligare att ta med sig sakerna till förskolan och göra saker på förskolan. Ibland kan man inte ta med allt som krävs för arbetet och ibland hinns det inte med. De har tygpåsar som vi samlar saker i. Pedagog 6 beskriver att barnens motorik utvecklas betydligt mer ute i skogen än inomhus och att barnen, på ett annat sätt, har möjlighet att se saker på riktigt, en snigel. Inte bara titta i en bok utan barnen får känna, klämma och lukta. De får använda alla sina sinnen för att få kunskap när de är ute i skogen något som man inte kan få när man är inne.

Sammanfattande resultat

Vid en sammanfattning av samtliga intervjuresultat kan följande konstateras. Skogsvistelsen är en central del av verksamheten hos samtliga representerade förskolor. Något som också framkommer är vikten av att de små barnen upplever skogsvistelsen som rolig men även att skogen upplevs som en trygg plats. Det framgår även att barnen genom sina sinnen får upptäcka och pedagogernas uppdrag är att finnas till hands och vara delaktiga i denna process i form av medupptäckare. Vikten av flexibilitet i verksamheten är också något som framhålls. Detta för att kunna möta de små barnens behov och på deras nivå. En annan viktig fråga som de intervjuande framhåller är vikten av lek i lärandet. Detsamma gäller betydelsen av att de små barnen får använda sig av sin fantasi i såväl lek som skapande.

8 Analys

I detta avsnitt presenterar och analyserar jag de kategorier och teman som jag funnit i intervjuerna av pedagogerna. Jag kommer presentera dem i fem olika avsnitt/kategorier som jag sedan kommer analysera utifrån teori och tidigare forskning.

8.1 Matematik och språk

Förskolan ska sträva efter att barn utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp (Skolverket 2010, s.10).

Utifrån svaren på intervjuerna framgår att fler än hälften av pedagogerna uttryckligen anger att matematik och språk är en del av skogsvistelsen. Överlag benämns dock inte temat särskilt ingående. Av de som tar upp temat är samtliga överens om att både matematik och språk går att integrera i skogsvistelsen och att målet också är att få med dessa i skogsverksamheten. Vid en sammanställning av intervjuresultaten framgår dock att pedagogerna inte närmare preciserar hur eller vilka aktiviteter, innefattande språk och matematik, som de tillämpar under skogsvistelsen. De anger inte heller närmare på vilket sätt de använder sig av dessa under skogsvistelsen. Detta trots att de uppger att de har bra material tillgängligt. Av intervjuerna är det dock en typ av materiel som av flertalet pedagoger nämns som något de använder i skogen och det är språkpåsar. Av de intervjuade är endast en pedagog som på

ett konkret sätt kan beskriva hur denne arbetar med matematik med barnen. Denna pedagog arbetar med treåringar det vill säga den äldre gruppen av de yngsta barnen i förskolan. En slutsats som man skulle kunna dra av det är att det är svårt för pedagogerna att beskriva hur man konkret arbetar med detta tema med de minsta barnen. En potentiell förklaring till detta skulle kunna vara att de allra yngsta barnen i regel brottas med vissa utmaningar såsom begränsningar i språk och motorik men även att lärandet sker mer löpande parallellt med andra teman i utomhusaktiviteten. Detta skulle kunna styrkas av Per Hedbergs (2004) resonemang om att skogsvistelsen inte bara handlar om att lära sig om naturkunskap utan även om att förstärka inläringen av andra ämnen vilket innebär att man måste skapa egna utomhusaktiviteter som är kopplade till olika ämnen (Hedberg 2004, s.77). Även Granberg (2000) framhåller att utevistelsen hjälper små barns utveckling inom olika ämnesområden (Granberg 2000, s.29).

8.2 Motorik och sinnen

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande (Skolverket 2010, s.10).

Vid en sammanställning av intervjuresultatet framgår att fler än hälften av pedagogerna som tar upp betydelsen av temat motorik och sinnen. Samtliga är överens om motorikens betydelse och att den går att integrera i skogsvistelsen främst med anledning av den kuperade terrängen i skogen. Pedagogerna menar att skogen lockar fram barnens motorik och att de får upptäcka med hela sin kropp. Det framgår även att skogsvistelsen ger barnen en bättre motorik genom att de, i skogen, får möjlighet att öva att röra sig på ojämna ytor, hoppa och klättra. Något som också blir tydligt är att pedagogerna anser att barnens motorik utvecklas betydligt mer ute i skogen än inomhus och att barnen på ett annat sätt får möjlighet att se saker i naturen, känna, klämma och lukta på saker som de hittat. De blir således tydligt att målet med skogsvistelsen också är att barnen ska få använda sig av sina sinnen. Genom att barnen får känna, lyssna och dofta på saker får de en kunskap som de inte kunnat få på samma sätt inomhus. Att barnen, genom att använda sina sinnen, tillskriver sig kunskap är något som styrks av det som framgår i Anna Granbergs bok *Små barns utevistelse*. Anna Granberg (2000) skriver att de yngsta barnen genom att lyssna, se på, lukta och så vidare tillskriver sig kunskap och erfarenheter om sin omvärld. Barnen får utomhus en större möjligheter till fysiska övningar och möjlighet att ta ut svängarna. Även John Dewey menade att barnet måste få vara aktiva och pröva sig fram i sitt lärande men även för att lärandet ska påverka barnet så måste barnets kunskapsväg gå igenom fysiska sinneserfarenheter (Hartman, Lundgren & Hartman 2004, s.17). Den sammantagna slutsatsen är att de pedagoger som nämner motoriken och

sinnenas utveckling väl medvetna om dess betydelse under skogsvistelsen. En annan slutsats är även att de på ett mer ingående sätt kan beskriva hur dessa innefattas i lärandet.

8.3 Leken och fantasin

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära (Skolverket 2010, s.9).

Vid en sammanställning av intervjuresultaten framgår att leken fyller en viktig funktion under skogsvistelserna. Nästa alla pedagoger uppger att leken är något som kommer naturligt i skogen och att rörelselekar är vanligt förekommande. Att rörelselekar förekommer i små barns lek bekräftas även av det Granberg skriver i sin bok *Små barns utevistelse*. Granberg (2000) menar att på att små barns lek är till stor del en motorisk övningslek genom vilken lek de övar sig på att utföra och kontrollera sin kropps olika rörelser (Granberg 2000, s.16).

Något som framgår av samtliga intervju svar är att förskolorna inte har med sig några leksaker till skogen. Att barnen, inom I Ur och Skur, inte använder sig av traditionella leksaker i leken i skogen utan snarare materiel ifrån naturen bekräftas av det som framkommer i boken *Lärande i praktiken*. I leken så använder barnen sig av olika hjälpmedel för att ta sig igenom den som I Ur och Skurs verksamhet är främst saker från naturens material (Säljö, 2000, s.29). Flera pedagoger ger uttryck för att de upplever att barn i dag blir ”matade” av leksaker och de vill att barnen ska lära sig använda sin fantasi och bygga upp lekar utan behovet av just en leksak. Det framgår även att barnen får lära sig, att med hjälp av naturens material, bygga upp olika saker. En av pedagogerna nämner att leken i skogen är mer för alla och inte lika könsuppdelad som den är inomhus men även att det uppstår mindre konflikter än vid lek inomhus. Samtliga pedagoger betonar att det bara är fantasin som begränsar en vid lek i skogen.

Att leken fyller en viktig funktion för lärandet framgår även av Strandberg (2006). Strandberg menar att som barn få vara med och vara aktiv tillsammans med andra är viktiga förutsättningar för lärande och utveckling i barnens lek (Strandberg 2006, s.67). I en av intervjuerna framkom att lekens betydelse för de små barnens inläring inte är helt självklar för den som inte har den pedagogiska biten bakom sig.

”Föräldrarna frågar jaha har ni bara lekt. Pedagogerna ja men vad har vi lekt? Vad har barnen fått i den leken? Då får man bevisa och tala om att i leken har barnen fått det här och det här.”

För en utomstående, i den bemärkelsen att man saknar den pedagogisk biten, är det inte helt orimligt att man inte förstår lekens vikt för barnens lärande. En slutsats som man kan dra av det är att man som pedagog har ett ansvar att förklara lekens betydelse för inläringen men även vad barnet de facto har lärt sig via/genom den specifika leken.

8.4 Närmiljö och naturen

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen (Skolverket 2010, s.10).

Av intervjuerna framgår att skogen är en central del av verksamheten hos de I Ur och Skur förskolor som de intervjuade pedagogerna arbetar vid. Skogen är något som samtliga förskolor använder sig av i sin verksamhet, vissa dock mer än andra. Samtliga pedagoger är överens om att syftet och målet med skogsvistelsen är att de minsta barnen ska ha roligt och roligt tillsammans i sin grupp. Pedagogerna framhåller vikten av att de yngsta barnen ges möjlighet att lära känna naturen, sin närmiljö men även att de får en vana av att vara i naturen. Att barnen känner en trygghet till sin närmiljö och får en möjlighet att upptäcka naturen i sitt tempo. Några pedagoger framhåller att barnen ska få ett intresse och en kunskap om naturen och att denna kunskap sedan ska väcka en tanke hos barnen att värna om naturen och miljön runt omkring sig. Att reflektion är en viktig del i lärandet är även något som John Dewey framhåller i sin teori (Forsell 2011, s.110).

Vid en sammanställning av intervjuerna framkommer även att det är viktigt att skogsvistelsen blir bra så att barnen känner sig trygga och hemma i skogen. Det är viktigt för att skapa en trygghet för barnen så att de vet vad de kan och inte kan göra i naturen och miljön. Det får inte bli en stor ”grej” för de yngsta barnen i förskolan att besöka skogen. Skogen ska vara ett pedagogiskt rum för barnen. En av pedagogerna beskriver att det är genom allt detta som det upplevelsebaserade lärandet kommer fram. Även detta, att lärandemiljön är ett rum, där man får lära genom att göra, vara aktiv, kommunicera, skapa, utforska och experimentera, är något som Dewey framhåller i sin teori (Elfström, Nilsson, Sterner & Wehner-Godée 2008, s.166).

Samtliga pedagoger är överens om att för de minsta barnen i förskolan så handlar det om att upptäcka naturen och att man som pedagog är närvarande och upptäcker naturen tillsammans med dem. Flera av pedagogerna menar på att de minsta barnen hela tiden vill upptäcka och är nyfikna på allt. Något som är tydligt hos samtliga intervjuade pedagoger är att de, i sin verksamhet, lägger stor fokus på att använda sig av naturens material. De är alla överens om att de sällan använder sig av förskolans material under skogsvistelsen men säger dock att de ibland tar med sig material från förskolan för att använda sig av till samlingarna i skogen. En av pedagogerna berättar att de minsta barnen, under skogsvistelsen, ibland får samla saker ifrån naturen i små väskor eller påsar som barnen sedan får visa för varandra och att detta är något som barnen tycker är kul och blir stolta av. På så sätt får barnen lära sig att använda sin fantasi med hjälp av naturens material. De får även bygga upp saker med hjälp av naturens material. Att pedagogens närvaro och samverkan har betydelse för barns lärande är också något som Dewey framhöll.

Detsamma gäller förvärvandet av nya kunskaper genom att aktivt experimentera och testa utifrån egna intressen, ”learning by doing” (Kroksmark 2011, s.374).

En av pedagogerna går djupare in på hur betydelsefull skogsvistelsen och naturen är för de minsta barnen i förskolan och tar också upp en viktig punkt om att alla barn inte ges möjlighet att få uppleva eller få tillgång till skog och natur. Att naturen är viktig för lärandet framhålls även av Szczepanski i boken Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Szczepanski menar att naturen är vår arena och den fysiska verkligheten blir en lärandemiljö. Han beskriver att uterummet/skogsmiljön blir ett sätt att lära, samtidigt som det på samma gång är objekt för lärandet och en del av processen (Szczepanski 2007, s.14). Dahlgren & Szczepanski beskriver att utemiljön alltid är en ständig kunskapskälla då det i naturen finns ett rikt material. Vidare beskriver de att lärandet utomhus ger barnen en kunskap, som för barnet, sammanbinder praktisk och teoretiska erfarenhet, genom direkta upplevelser av exempelvis språkliga och matematiska begrepp, som kan samordnas i naturvetenskap och teknisk kunskap i det större klassrummet (Dahlgren & Szczepanski 2004, s.12).

8.5 Delaktighet

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler (Skolverket 2010, s.10).

Vid intervjuerna är det ingen av pedagogerna som mer konkret kommer in på temat delaktighet. Däremot beskriver en av pedagogerna vikten av deras delaktighet i barnens undersökande. Att man som pedagog är med och är närvarande i de minsta barnens undersökande under skogsvistelsen och att man som pedagog, när barnen upptäcker något, sätt sig ner tillsammans och tittar närmare på de barnen har hittat. Pedagogerna beskriver det som att man är med och upptäcker det som barnen är intresserade av och om det behövs hjälper barnen att väcka ett intresse. Att barnen får känna att det de upptäcker är intressant. En annan pedagog ger uttryck för det även handlar om att vara på den nivån där barnen är, att man inte skapar för svåra aktiviteter eller saker under skogsvistelsen. Pedagogerna menar vidare att aktiviteterna för de yngsta barnen bör vara väldigt grundläggande och att det ofta räcker för dem. Barnen samlar saker ifrån naturen i små väskor eller påsar som barnen sedan visar varandra. Detta är något som barnen tycker är kul och blir stolta av att få göra.

Något som nämns är hur viktig skogen är för de barn som inte får möjlighet att vara i skogen ofta. Skogsvistelsen skapar en delaktighet hos barnen, dels med andra kamrater men också med naturen och med miljön. Att samspelet är viktigt för/vid lärandet är något som Strandberg tar upp i sin bok Den tidlösa pedagogiken. Strandberg (2011) beskriver att barnet upptäcker i det praktiska handlandet vad det

klarar av tillsammans med andra och vad det är på väg att lära sig. Barn utvecklar en kompetens i relation till de utmaningar som finns i den världen vi lever i. Processerna må också förstås som social aktivitet. Samspel med andra är alltid viktigt vid lärande (Strandberg 2011, s.149).

Något som också nämns, av samtliga pedagoger, att man som pedagog måste kunna vara flexibel för att ändra om utifall att barnen intresserar sig för något annat än vad som var avsett. Att det måste finnas en kommunikation mellan pedagog och barn är också något som framgår i intervjuerna. Strandberg (2006) beskriver kommunikationen mellan pedagog och barn som en viktig utgångspunkt för lärandet och att det även är viktigt att som pedagog lyssna in barnens synpunkter, kunskaper och intressen. Han menar vidare att barnens samspel och barnens möjlighet att få vara med och vara aktiv tillsammans med sin grupp är även det en grund för barnens lärande (Strandberg 2006, s.24-28).

9 Slutsats

I studien framkommer att skogsvistelsen är en central del av I Ur och Skurs verksamhet och att frekvensen på skogsvistelserna är beroende av var förskolorna är belägna och barnens ålder. Det är i skogen man har sin pedagogiska verksamhet och skogen kan på så vis ses som ett pedagogiskt rum för I Ur och Skur förskolorna då de spenderar stora delar av dagen/sin tid ute eller i skogen. Något som visar sig tydligt i studien är att det även utomhus finns regler för var man får vara, hur långt man får gå och vad man får göra. Skogen innehåller olika rum på samma sätt som inomhusmiljön. Änggård (2014) menar att skogen i detta sammanhang är en fysiskt angränsande plats mot omgivningen och har en speciell funktion för pedagoger och barnen. Då skogen inte innehåller några avgränsningar som det finns inomhus så tar pedagogerna hjälp av olika praktiker för att hålla barnen kvar i skogen under skogsvistelsen (Änggård 2014, s.74-76).

I studien framkommer även vikten av att barnen ska ha roligt. Skogsvistelsen ska vara något roligt för barnen och den ska ge barnen en möjlighet att lära känna naturen men också ge en vana av att vara i skog och natur. I Ur och Skur lägger stor vikt vid att barnen ska känna en trygg känsla av att vara i skogen och att den känslan skapar ett intresse och en kunskap hos barnen om skogen och vår natur. Skogsvistelsen ska väcka barnens tankar om att vara rädda om och ta hand om vår natur och miljö. Szczepanski (2007) menar att skogsvistelsen ger barnen på ett annat sätt en helhetsupplevelse än vad inomhusmiljön gör och skogsvistelsen bör ses som ett komplement till den vanliga pedagogiken

För de barn som utanför förskolan inte har möjlighet att vistas i skogen så blir skogsvistelsen på I Ur och Skur förskolorna extra viktig. Det handlar där om att få de barnen att känna en delaktighet i skogsvistelsen och med de andra barnen i gruppen. I skogsvistelsen kan man få in olika ämnen som matematik och språk samt diverse andra aktiviteter. En slutsats av detta kan vara att man tycker det är svårt att komma på och att det visat sig vara svårt för en del av de intervjuade att beskriva konkret hur man arbetar med framförallt anpassa dessa aktiviteter efter de minsta barnen i förskolan.

Min uppfattning är att motoriken har en central betydelse i skogsvistelsen. I skogen får barnen en möjlighet att gå genom den kuperade terrängen. Skogen lockar fram barnens motorik och de får en möjlighet att på ett annat sätt upptäcka med sin kropp. I och med skogsvistelsen får barnen en bättre motorik genom att de får möjlighet att träna på och röra sig på ojämna ytor. Utomhus utvecklas barnens motorik mer än inomhus, barnen får på ett annat sätt se saker i skogen, känna, klämma och får således en möjlighet att använda och utveckla sinnen på ett annat sätt än inomhus.

Leken är en viktig funktion under skogsvistelsen och det är något som kommer naturligt. Leksaker är något som inte är en del av den pedagogiska verksamheten i skogen. Det är något som barnen blir matade med hemma, det är viktigare att lägga stor vikt vid att barnen får lära sig använda och utveckla sin fantasi. Barnen ska få möjlighet att bygga upp lekar utan leksaker. I Ur och Skur så är det centralt att barnen lär sig att med naturens material bygga upp olika saker. Det är endast fantasin som begränsar barnen. Det finns även en viss osäkerhet hos barnens föräldrar vad just den leken ger och en del uttrycker sig negativt när de får höra att barnen har lekt i skogen. Det är viktigt att pedagogerna tydliggör verksamheten och vad leken ger barnen. Leken under skogsvistelsen är inte lika könsuppdelad som den är inomhus och det uppstår mindre konflikter. Det är även här svårt att konkretisera vad de gör för lekar i skogen men att det gör olika rörelselekar.

Med de minsta barnen i förskolan så handlar det om att man som pedagog är med och upptäcker tillsammans med barnen då de oftast hela tiden vill upptäcka och är nyfikna på allt. Genom en delaktighet kan pedagogen ta fasta på och hjälpa barnets visade intressen. Pedagogens uppgift och roll ska vara att ordna aktiviteter som grundlägger sig i barnens intressen och erfarenheter (Elfström, Nilsson, Sterner & Wehner-Godée 2008, s.166). Det finns en medvetenhet hos pedagogerna att de med de minsta barnen måste vara delaktiga i barnens undersökande. Att de som pedagoger är närvarande och sätter sig ner och undersöker tillsammans med barnen. I Ur och Skur använder i sin pedagogiska verksamhet största delen sig av naturens material och sällan av material från förskolans inneverksamhet.

Pedagoger inom I Ur och Skur lägger stor vikt att vid barnens upptäckter i skogen sätta sig ner och tillsammans med barnen titta närmare på vad man hittat. Väcka en känsla hos barnen att det dom hittar och de aktiviteter de gör blir intressanta. Men också som pedagog att hjälpa och väcka ett intresse hos de barn som inte tycker att det är intressant just där och då. Barn får med hjälp av naturens material lära sig använda sin fantasi och lära sig bygga upp saker. Med de minsta barnen handlar det om att vara på den nivå dom är och inte skapa för svåra aktiviteter, I Ur och Skur arbetar man för att med de minsta barnen skapa grundläggande och inte för svåra aktiviteter, detta är också något som många gånger räcker för det minsta barnen. Att till exempel få samla saker från naturen i små väskor och sedan visa varandra är en aktivitet som anses hos pedagogerna räcka för de minsta. Överlag har det visat sig i studien att alla pedagogerna har svårt att beskriva exakt vad de gör för aktiviteter med de minsta barnen. Det har endast beskrivit det väldigt ytligt. Det är på så sätt också svårt att i studien kunna göra en rättvis bedömning av vad man gör för aktiviteter och det gäller då främst teman som motorik, matematik och språk. Du som pedagog måste ha en flexibilitet där du kan ändra om i aktiviteterna i fall att intresset hos barnen ändrar sig under skogsvistelsen. Det måste hela tiden finnas en kommunikation mellan barn och pedagog där man som pedagog lyssnar och tar in barnens intressen, synpunkter och kunskaper i den mån de minsta

barnens kroppsspråk gör det möjligt i den åldern som de är där och då. Det kommer i studien fram en tanke eller en åsikt om att leken under skogsvistelsen innehåller mindre konflikter än det blir i leken inomhus. Det är svårt att dra en slutsats då detta endast framgår hos en av de intervjuade men en slutsats kan av detta vara att skogsmiljön är en mer öppen miljö än miljön inomhus.

Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Dahlgren Lars Owe, Szczepanski Anders (2004) Rum för lärande- några reflexioner om utomhusdidaktikens särart. I Iann Lundegård, Per-Olof Wickman, Ammi Wohlin: Utomhusdidaktik. Upplaga 1:7 Studentlitteratur AB. Lund

Dewey, John (1997). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos

Drougge, Susanne (2005) *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen*. Femte upplagan. Friluftsförbundet Utebolaget. Tullinge

Elfström, Ingela; Nilsson, Bodil; Sterner, Lillemor; Wehner-Godée, Christina (2008). *Barn och naturvetenskap-upptäcka, utforska, lära*. Första upplaga. Stockholm: Liber

Ericsson, Gunilla (2009). *Lära ute: upplevelser och lärande i naturen: Friluftsförbundets handledning om upplevelser och lärande i naturen för barn*. Rev. uppl. Hägersten: Friluftsförbundet.

Ericsson, Gunilla (2004) *Uterummets betydelse för det egna växandet*. I Iann Lundegård, Per-Olof Wickman, Ammi Wohlin: Utomhusdidaktik. Upplaga 1:7 Studentlitteratur AB. Lund

Forsell, Anna (2011) red., *Boken om pedagogerna*. Femte upplagan. Liber AB. Stockholm

Friluftsförbundet (odat.) *Friluftsförbundet*. (Elektroniskt)Tillgänglig: <
<http://www.friluftsförbundet.se/guest/hem> (2014-10-17)

Granberg, Ann. (2000). *Småbarns utevistelse - naturorientering, lek och rörelse*. Stockholm: Liber.

Hartman, Sven, Lundgren, Ulf P & Hartman, Rose Marie (Red.) (2004). *John Dewey, Individ, skola och samhälle: Utbildningsfilosofiska texter*. Stockholm: Natur och kultur.

Hedberg, Per (2004) *Att lära in ute- Naturskola*. I Iann Lundegård, Per-Olof Wickman, Ammi Wohlin: Utomhusdidaktik. Upplaga 1:7 Studentlitteratur AB. Lund

Kroksmark, Tomas (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Lundegård, Iann; Wickman, Per-Olof; Wohlin, Ammi (red.). (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur

Lpfö98. (2010). *Läroplan för förskolan: Reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket

Nationellt centrum för utomhuspedagogik

<http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sy> (2014-10-25)

Nelson, Nina (2007) *Den växande individens hälsa*. I Lars Owe Dahlgren, Sverre Sjölander, Jan Paul Strid, Anders Szczepanski: *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*. Upplaga 1:2 Studentlitteratur AB Lund

Olofsson, D. A; Lindberg, Ola., J (2005). Pedagogik, tolkning och förståelse – En metodologisk reflektion kring studieobjektet edukation. *Utbildning & Demokrati* 14 (2): 99-118.

http://www.oru.se/Extern/Forskning/Forskningsmiljoer/HumUS/Utbildning_och_Demokrati/Tidskriften/2005/Nr%202_2005_pdf/Lindberg_Olofsson.pdf (2015-04-20)

Strandberg, Leif. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Strotz, Håkan, Stephan Svenning (2004) *Betydelsen av praktisk kunskap, den tysta kunskapen*. I Iann Lundegård, Per-Olof Wickman, Ammi Wohlin: *Utomhusdidaktik*. Upplaga 1:7 Studentlitteratur AB. Lund

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Szczepanski, A; Dahlgren, Lars-Ove; Sjölander, Sverre; Strid, Jan Paul (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: Närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Norstedts förlag.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Westlund, A., Wihlborg, U., Joachimsson, L., Åsander, A., Husing Ranerfors, B., & Leijerbäck-Svensson, M., et al. (2007). *I Ur och Skur: Grundbok från friluftsförbundet*. Friluftsförbundet.

Änggård, Eva (2009). *Skogen som lekplats: naturens material och miljöer som resurser i lek*. Nordic studies in education, 2. ISSN 1891-5949. Oslo: Universitetsförlaget

Bilaga

Informantbrev

Hej!

Jag heter Emma Oretun och läser förskollärarytbildningen med interkulturell profil på Södertörns Högskola

Jag skriver på min examensuppsats. Min examensuppsats rör pedagogernas perspektiv på små barns lärande i skogen och på skogsutflykter. Syftet med min undersökning är att jag vill se hur pedagogerna på ur och skur förskolor på olika sätt arbetar med de yngsta barnen i skogen och pedagogerna på olika sätt använder skogsmiljön i verksamheten

Jag skulle vilja göra intervjuer med tre olika pedagoger om det finns möjlighet att göra det.

Jag kommer genomföra enskilda intervjuer som kommer att spelas in om detta är okej för de enskilda informanterna. Resultatet kommer analyseras och presenteras i uppsatsen.

Deltagandet i undersökningen är frivilligt och deltagarna kan när som helst

välja att avbryta sin medverkan och behöver inte ange något skäl till varför man väljer att avbryta. De deltagare som väljer att medverka i undersökningen kommer behandlas anonymt.

Om ni har några frågor tveka inte att kontakta mig:

Emma Oretun

emmaoretun@hotmail.com